

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 12.11.2020 nr 10-4/6669-1

Meie 10.12.2020 nr 4/304

Arvamuse esitamine äriühingute kestliku juhtimise teemal

Lugupeetud Heddi Lutterus

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi ka **kaubanduskoda**) tänab Justiitsministeeriumit võimaluse eest anda sisendit Euroopa Komisjoni avaliku konsultatsiooni kohta, mis puudutab komisjoni algatust: Äriühingute kestlik juhtimine (edaspidi **algatus**). Komisjoni algatuse eesmärk on suunata ettevõtjaid oma tegevuses lähtuma mitte vaid lühiajalistest finantseesmärkidest, vaid pikemaajalisest mõjust kliimale, sotsiaalvaldkonnale ja inimõigustele ning konsultatsioonis küsib komisjon huvigruppide arvamust selle kohta, kas ja kuidas võiks eeltoodud Euroopa Liidu õigusaktide tasandil reguleerida.

Kaubanduskoda küsis konsultatsiooni ja algatuse osas arvamust oma liikmetelt ning järgnevalt esitame liikmetelt saadud tagasiside põhjal oma seisukohad.

Esmalt soovime välja tuua, et kaubanduskoda toetab Euroopa Komisjoni üldist ideed, et ettevõtted võiksid oma tegevuses rohkem lähtuda ettevõtte kestlikkusest ja arvestada ka mõjuga kliimamuutustele, sotsiaalvaldkonnale ja inimõigustele. Komisjoni algatust ja selles toodud ettepanekuid me siiski ei toeta. Kaubanduskoja hinnangul ei peaks komisjon ettevõtete juhtimisse sekkuma ning inimõiguste ja kliimaga seonduvate probleemide lahendamiseks tuleks leida muud efektiivsemad ning ettevõtjaid vähem kahjustavad lahendused.

1. Sekkumine ei ole vajalik

Euroopa Komisjon soovib reguleerida ettevõtete hoolsuskohustust (selle sisu, ulatust, juhatuse liikmete kohustusi jm) EL tasandil. Liikmetelt saadud tagasisidest selgub, et ettevõtjad ei poolda hoolsuskohustuse reguleerimist ei Euroopa Liidu õigusaktide tasandil ega üleüldiselt. Ettevõtjate hinnangul arvestatakse ettevõtete juhtimisel juba täna nii äriühingu pikaajaliste huvidega kui ka keskkonna ja inimõigustega. Lisaks mõjutab ettevõtjate käitumist ka turg, kultuuriline keskkond jm. Komisjoni sekkumine äriühingute juhtimise üksikasjadesse ei ole seega vajalik. Selline sekkumine tooks kaasa hoopis ettevõtlusvabaduse ülemäärase kahjustamise, kuivõrd ettevõtlusvabadusega käib kaasas muu hulgas õigus otsustada vabalt ettevõtluse üksikasjade üle. Eeltoodust lähtuvalt peaksid kestlikkusest ajendatud juhtimine ja otsused jääma siiski iga ettevõtte enda otsustada ja Euroopa Komisjon ei peaks sellesse sekkuma.

Lisaks ei ole kaubanduskoja hinnangul hoolsuskohustuse reguleerimine EL üleselt asjakohane, kuivõrd regulatsioon saaks tõenäoliselt olema liiga paindumatu ja erinevate riikide kultuurilisi jm omadusi mitteamvestav.

2. Sekkumine kahjustab ettevõtjaid ja tekitab halduskoormust

Komisjon pakub oma algatuses välja erinevad lahendused, muu hulgas, et äriühingu juhtidele tuleks panna täiendavad kohustused selleks, et nad arvestaksid ühingu juhtimisel erinevate osapoolte pikaajaliste huvidega. Näiteks tuleks luua hoolsuskohustuse protseduurireeglid, neid järgida ning tegutseda kooskõlas mõõdetavate ja teaduspõhiste eesmärkidega. Lisaks sisaldab algatus hulga muid kohustusi, mida plaanitakse reguleerida Euroopa Liidu õigusaktidega.

Kaubanduskoja hinnangul ei ole äriühingutele ja nende juhtidele täiendavate kohustuste sätestamine mõistlik. Ettevõttesiseste protseduurireeglite loomine ja teiste algatuses välja pakutud kohustuste täitmine suurendab ettevõtete halduskoormust ning lisab täiendavaid kulusid. Vaatamata sellele, et antud valdkonna puhul võib kulude suurus esialgu protsentuaalselt väike olla, kuid kui igas valdkonnas tekib ettevõtjale erinevaid väikseid kulusid juurde, on kulud kokku suured ning tervikpilt osutub ettevõtjale siiski väga koormavaks. Eraldiseisvalt võib erinevate kohustustega kaasnev mõju näida tõepoolest ebaolulisena, kuid kokku liites on ettevõtjatele oluline märgatav mõju. Samas tuleb märkida, et juhul, kui ettevõtjate hoolsuskohustus hakkab olema liiga lai (hõlmab kogu tarneahelat), siis ei pruugi ka need üksikud kulud olla madalad, kuivõrd on vaja hakata rakendama erinevaid meetmeid ja toiminguid piiriüleselt (sh väljaspool EL-i).

3. Mõju EL ettevõtete konkurentsivõimele

Kui Euroopa Liidus hakkavad äriühingutele ja nende juhtidele kehtima täiendavad nõuded, piirangud ja kohustused, siis on neil väga keeruline konkureerida ettevõtetega, kes asuvad väljaspool Euroopa Liitu ja kellele sellised nõuded ei kohaldu. Samal ajal, kui EL ettevõtjad teevad kulutusi ja näevad vaeva erinevate protseduurireeglite, meetmete jms väljatöötamisega, et tuvastada ja ära hoida oma ühe või mitme otsuse võimalikku mõju ja ulatust eri riikide töötajate, klientide jt inimõigustele, saavad väljaspool EL asuvad ettevõtted jätkata oma tavapärast tegevust mõjutades seeläbi kliimat või inimõigusi võib-olla oluliselt rohkem. Seetõttu on komisjoni pakutud meetmete efektiivsus inimõigusi ja kliimat puudutava probleemi lahendamisel kaheldav.

Eeltoodust lähtuvalt leiame, et Euroopa Komisjon ei peaks eesmärgi saavutamiseks kahjustama liikmesriikide ettevõtjate huve, vaid leidma muud efektiivsemad ja ettevõtjaid vähem kahjustavad lahendused, näiteks kaasama inimõiguste ja keskkonna teema probleemi lahendamisse ka teised maailmaregioonid.

4. Pakutud definitsioon on ebamõistlikult lai

Hoolsuskohustuse definitsiooni sätestamisel soovib Euroopa Komisjon hõlmata tervet tarneahelat. Komisjon pakkus välja sellise hoolsuskohustuse definitsiooni, mille korral peaksid ettevõtted jälgima, et nende tegevusega ei rikutaks inimõigusi ega tekitataks kahjulikku keskkonnamõju kogu tarneahelas – ka alltöövõtjate, tarnijate ja teiste tarneahelalülide juures, kes võivad asuda kõik erinevates riikides.

Selline määratlus on ilmingimata liiga lai ja selliselt kehtestatud hoolsuskohustuse järgimine ei ole mõistlikult võimalik. Niivõrd laialt defineeritud hoolsuskohustust on mõistlike kulude ja pingutustega tõenäoliselt võimalik järgida vaid püsivate koostööpartnerite puhul. Muudel juhtudel võib see lausa võimatuks osutuda. Juhul, kui näiteks allhankija asub mõnes kolmandas riigis, siis võib väga keeruliseks kui mitte võimatuks osutuda tõepärase informatsiooni hankimine või kontrollimine allhankija töötajate inimõiguste järgimise vm kohta. Lisaks tuleb arvestada ka võimalike piirangutega eri riikides. Näiteks võib sellise informatsiooni väljastamine olla seadusega piiratud, nt andmekaitsealastel vm põhjustel.

5. Võimalik vastupidine mõju – vastuolu eesmärgiga

Komisjoni välja pakutud meetmete elluviimisega võib kaasneda eesmärgiga võrreldes hoopis vastupidine tulemus. Komisjoni algatuse eesmärk on, et äriühingud keskenduksid pigem pikaajalisele kestliku väärtuse loomisele kui lühiajalisele kasule, ühitades äriühingute, nende aktsionäride, juhtide, sidusrühmade ja ühiskonna huve. Samas ei ole aga selge, kust jookseb piir selles osas, kui palju arvestada ettevõtluse peamist eesmärki teenida kasu ja kui palju arvestada teiste huvigruppide huve. Samuti ei ole selge, kuidas tuleks lahendada erinevate huvigruppide vahel tekkivad huvide konfliktid ja kelle kasuks siis teha lõplik otsus. Algatuses pakutud meetmete elluviimine võib viia selleni, et äriühingud ja nende juhid hakkavad keskenduma hoopis muule kui ühingu kestlikule juhtimisele ja algatuse eesmärki tegelikult ei saavutata. Seega on kaheldav, kas algatuses toodud ettepanekud on eesmärgipärased.

Kokkuvõtlikult, kaubanduskoda mõistab vajadust lahendada kliima muutusega ja inimõiguste rikkumisega seotud probleemid, kuid leiab, et Euroopa Komisjoni algatuses väljapakutud kujul neid probleeme siiski lahendada ei peaks ega saakski. Sellised probleemid tuleks lahendada erinevate riikide, regionide globaalse koostöö tulemusena. Äriühingute juhtimist puudutava regulatsiooni muutmine on nende murede valguses pigem ebaefektiivne ning kahjustab asjatult Euroopa Liidu ettevõtteid.

Loodame, et peate võimalikuks meie seisukohti ja märkusi arvesse võtta seisukohtade kujundamisel Euroopa Komisjonile.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Kristina Jerjomina kristina.jerjomina@koda.ee, 604 0071